

RODOLJUB.

Izhaja 1. in 3. soboto vsakega meseca ter stane za vse leto 80 kr., za pol leta 50 kr. — Za oznanila plačuje se od dvostopne petit-vrste 8 kr. če se enkrat tiska; 12 kr. če se dvakrat, in 15 kr. če se trikrat tiska. — Večkratno tiskanje po dogovoru. — Naročnina in inserati blagovolijo naj se pošiljati „Narodni Tiskarni“ v Ljubljani, vsi spisi in dopisi pa uredništvu „Rodoljuba“. — Pisma izvolijo naj se frankirati. — Rokopisi se ne vračajo.

Mislino po številkah.

II.

Popisali smo v prejšnjem listu obseg avstrijskega veleposestva tostran Litve. Še hujše številke se prikažejo onostran Litve, na Madjarskem, Slovaškem, Hrvaškem. Vsa ta veleposestva pa imajo zraven dohodkov, ki jih zemlja daje, še velike dohodke iz rudarstev, žganjarij, gostilnic, pivovarn, glažut, žag, papirnic itd. Ta denar daje lastnikom moč, da še več posestev nakupujejo. Tako je dokazano, da se veleposestva pri nas v Avstriji razširjajo in množijo na račun kmečkih gospodarstev. Posebno se razširjajo veleposestva v planinskih deželah. Planinski kraji so lepi in imajo lep lov. Veliko denarja imajo veleposestniki. Kam ž njim? Lahko ga dosti potrošijo. Denar v bankah, v denarnih zavodih, premalo nese, torej se od kmeta nakupuje zemlja. Vidimo, da tudi doslej trden kmet planinskih dežel svojo zemljo prodaja. Ali žalostno je, da kupujejo njegove pašnike po večjem bogati veleposestniki in jih porabljajo za gojenje divjačine in lova. Tako na pr. se izgubljajo pašniki na Gorenjem Štajerskem. Po 500 do 700 oralov gre na jedenkrat v roke veleposestnika, a na tem svetu se je prej po 300 do 700 glav lepe goveje živine redilo. Tako so bogati veleposestniki že iz več tisoč, od zadolženih kmetov kupljenih oralov lepe paše Gorenje Štajerske spremenili v pašnike za jelene in srne. Že boljši kmetje prodajajo v tistih krajih seno tem grofom za krmljenje divjačine in so brez lastne živine. To se tudi dogaja na Solnograškem, na Nižje Avstrijskem in na Gorenje Avstrijskem. Neki knez ima na Gorenjem Štajerskem iz tako od kmetov nakupljenih pašnikov 15 tisoč oralov samo za lov, za izgojo divjačine. Kmečke hiše tako kupljenih posestev se poderejo in kmet postane v službi teh veleposestnikov gonjač, paznik, lovec za 355—400 gld. plače brez hrane. Tako pride, da se pri nas v Avstriji število goveje živine manjša. In to posebno v deželah, ki so ustvarjene za rejo goveje živine. Na Kranjskem smo še ohranili število živine prejšnjih let. Mi delamo izjemo, ali na Gorenjskem že nakupujejo bogataši planinske pašnike!

Tako pride, da postaja meso, usnje drago in da kmet hodi na nič. V nekaterih krajih so cele planinske doline in hribi zaprti, tako, da se bo sčasoma mogel človek razhoditi le še po državnih cestah, tam zunaj bi motil žlahtno divjačino velike gošpode. Knez Auersperg, ki ima na Dolenjskem 40 tisoč oralov zemlje, je lani ubogim kočevskim ženicam prepovedal malovno po njegovih velikanskih gozdih nabirati. Nekaj sto goldinarjev so si te najrevnejše kmetice z malovno zaslužile. A srna in lov nanjo

je večje vrednosti za človeške družbo! Seveda, ti knezi, ti grofi in škofje si morajo močno glavo beliti, ko nas druge, veliko število meščanstva ter kmetov vladajo in za to morajo imeti kak „špas“.

Postave daje, kakor znano, gospodska in zbornica voljenih poslancev. V gospodski zbornici sedi 202 uda. Mej temi je 19 cesarskih princev in 68 takih, ki imajo po rojstvu svoj sedež v zbornici, ti so seveda sami plemenitaši. Mej istimi, ki so le za čas svojega življenja udje gospodske zbornice, je 60 knezov, grofov in baronov, 31 vitezov, 24 višjih duhovnov in nekaj meščanov. V zbornici poslancev, kamor tudi kmet svoje poslance pošilja, sedi 66 knezov, grofov in baronov. Kacih 60 veleposestnikov voli svojega poslanca, na Nižjeavstrijskem pa že 25 veleposestnikov jednega poslanca, v Šleziji, na Češkem, Moravskem 19. V deželnih zborih so koristi veleposestnikov ravno tako dobro varovana. Na Kranjskem na pr. je v dež. zboru 10 veleposestnikov proti 10 meščanskim in 14 kmečkim. Deželni glavarji so v 17 deželah: 2 kneza, 6 grofov, dva viteza, 1 duhovnik in le 6 meščanov. In tako zasedajo ti veleposestniki-plemenitaši, oziroma njih sinovi najvažnejša in najboljše plačana mesta uradništva, to pa le tista, kjer ni dosti treba znanja. Tako na pr. ni mej 50 svetovalci najvišjega sodišča pravega plemenitstva, pač pa je v ministerstvu politične uprave vse zasedeno po njih. To vidimo tudi na Kranjskem, po vsem Slovenskem. Okrajni glavarji, deželni predsedniki so z redkimi izjemami — morebiti vsakih 50 let kak meščanski ali kmečki sin — plemenitaši. Kmečki, meščanski človek se namesti pri sodiščih, kjer je treba dobrega delavca, pa le v nižjih službah, — boljši, večji kos kruha bi mu baje prebavljanje motil. —

Vzemimo še, da sedijo bogataši-veleposestniki tudi v odborih denarnih zavodov kot dobro plačani svetovalci, potem si lahko razvozlamo, kako da pride, da ti ljudje vladajo ves drugi svet, kako da vlada manjšina večino. To je prav lahko: Za državni zbor voli kakih 5000 veleposestnikov 85 poslancev, 583 udov trgovinskih in obrtniških zbornic 21, kakih 330 tisoč volilcev mest in trgov 118 poslancev, 1½ milijona volilcev kmečkih občin 129 poslancev; torej tehta jeden veleposestnik toliko, kakor 45 meščanov z volilno pravico, ali 170 kmetov z volilno pravico. Poldrugi milijon kmečkih volilcev voli duhovnike, ali duhovnikom prijazne poslance in ker sta si duhovnik in grof močno v sorodu, pride v postavodaji to na svetlo, kar ta dva hočeta. Pa o tem drugokrat. Glede Kranjske pripomnim, da pride na 50 veleposestnikov jeden poslanec, na 1230 meščanov jeden in na 7480 kmetov-volilcev jeden.

Prihodnjič podamo sliko, kako živita delavec v mestih in mali obrnik, ali da popolnimo sliko poljedelca, še omenimo, da se eksekutivne prodaje manjših kmečkih lastnin strašno množijo, da ti ob svojo lastnino prišli kmetje v mesta hodijo in tam pomnoževati pomagajo mestno revu. Svitlejše strani nam podajajo le tiste kmetije, ki v občinah živijo, katere imajo še kaj in precej občinske skupne zemlje. Tako na pr. na Sedmograškem in na Madjarskem. Tam še zemljišča niso trgovinska stvar, tam tudi ni veleposestva posameznih. 38 odstotkov zemlje je tam last občin. Če se kaka kmečka lastina proda, kupi jo gotovo občina. Te občine — 227 jih je — imajo brez občinskih davčnih doklad 950 tisoč goldinarjev letnih dohodkov in 850 tisoč stroškov. Zemljišča teh občin pa rabijo le občinarji. Tako in še boljše gospodarijo nekatere kmečke občine v Nemčiji, katere na to pazijo, da dobijo hoste in pašnike v svojo last, tako da so vsi občinarji preskrbljeni z drvi in steljo in dobi vsak občinar še nekaj v gotovem denarju. Dobička te občine ne iščejo in kdor za občine dela, dobi polno vrednost svojega dela.

Kaj pa pri nas na Slovenskem? Primerjajte sami, ali pred to žalostno prikaznijo ne zaprite oči, da ste vse občinske pašnike že skoraj dali razdeliti in napravili njive iz njih, ali jih pa grajščinam prodali, da se kregate zaradi pašnikov in da stoji vaša živina pred praznimi jasli. „Le dajmo razdeliti, saj je komisar za to!“ Dajmo, ali ne veste, da polovico manj živine potem rediti morete in da še ista ne pride naprej, ker mora vedno v hlevu tičati in jo tam uši ujedajo.

Deželni zbor kranjski.

IV. seja dne 25. januarja 1898.

Posl. baron Schwegel je stavil naslednjo interpelacijo: Mej kranjskimi proizvodi, sposobnimi za izvoz, zavzema les odlično mesto. Zlasti so bile do pred kratkim izvažane deske od bukovega lesa, tavolette, v velikih množinah v Italijo. Avstro-Ogerska je pri zadnjih pogajanjih za trgovinsko pogodbo z Italijo, dovolila sosedni državi veliko koncesijo svobodnega uvažanja oranž v našo monarhijo le pod pogojem, da dovoli Italija našim lesnim produktom, kateri se rabijo za spravlanje južnega sadja v za-boje, prosti uvoz v Italijo; samo na ta način se je dobila neka kompenzacija za jako dragoceno dovoljenje svobodnega uvažanja oranž v Avstrijo. Vsled teh pogodbenih dogovorov razvijala se je trgovina s temi izdelki delj časa prav povoljno in izvoz tavololet se je nekako povzdignil. Zadnji čas pa je izvoz naših lesnih produktov v Italijo začel na obžalovanja vreden način pojemati. Uzrok je ta, da severo-ameriška konkurenca

naš uvoz tavolet na najhujši način utesnuje. Severna Amerika je konkurenco vstvarila na ta način, da je na jedni strani uvozu italijanskega južnega sadja v Zjedinjene države samo pod pogojem dovolila carinske olajšave, ako se uvaža sadovje v zabojih ameriške provenijencije, na drugi strani pa se uvažajo ti ameriški lesni produkti vsled naše trgovinske pogodbe z Italijo carine prosto v to deželo in se uvažajo italijanske oranže v ameriških zabojih carine prosto tudi v Avstrijo. Naravno je, da je vsled tega naš izvoz tavolet v Italijo znatno trpi in da škodujejo ameriški produkti, katerim smo z našo pogodbo omogočili svobodni uvoz tako v Italijo, kakor v Avstro-Ogersko, na nepravičen način naše produkte na njih naravnem in pogodbeno zagotovljenem trgovišču. Ta situacija zadeva Kranjsko posebno trdo, in nujno moramo prositi in pričakovati, da se v tej zadevi dobi hitra in uspešna pomoč, v kar ima visoka vlada brez dvoma na razpolaganje razna, prav izdatna sredstva, o katerih ni treba razpravljati. Interpelantje vprašajo visoko vlado: So-li te, za izvoz s Kranjskega jako škodljive razmere visoki vladi znane in hoče-li priti hitro in uspešno našemu domačemu gospodarstvu in naši domači industriji v tem oziru na pomoč?

Dež. predsednik baron Hein je odgovoril, da mu je stvar znana in da je glede nje že posredoval v trgovinskem ministertvu, da pa ne ve, kaj se ukrene.

Posl. Kalan je interpeliral radi potrtega mostu in slabega stanja ceste v Kovorju blizu Tržiča, na katero interpelacijo je dež. glavar Detela takoj odgovoril in obljubil, da pojde deželni inženjer na lice mesta.

Posl. vit. Langer je poročal o proračunu dež. vinarske, sadjarske in poljedeljske šole na Grmu za l. 1898. Vsa potrebščina za šolo znaša 7159 gld., pokritje 5120 gld., torej je primanjkljaja 2039 gld. Vsa potrebščina za gospodarstvo znaša 11.608 gld., pokritje 7500 gld., toraj je primanjkljaja 5108 gld. Vsa potrebščina, šolska in gospodarska, znaša 18.767 gld., vse pokritje 12.620 gld., primanjkljaj, kateri je pokriti iz dež. zaklada, znaša torej 6147 gld., za 1825 gld. manj, kakor je bilo prvotno prelimitirano.

Posl. Povše je poročal o združitvi vasi Hrib s trgov Vrhniko in je predlagal naj se odobri dotični zakonski načrt in vsprejme resolucija, s katero se naroča deželnemu odboru, naj stori kar treba, da se Vipava uvrsti v skupino notranjskih mest in trgov.

Posl. Modic je poročal o uvrstitvi občinske ceste Mala Slivica - Dvorska vas Prodplane v cestnem okraju Velike Lašče.

Posl. Globočnik je poročal o prošnji županstev v Kranju in Škofjiloki za uvrstitev okrajne ceste Kranj-Škofjaloka mej deželne ceste in predlagal, da deželni odbor do prihodnjega zasedanja vse priprave izvrši in zadevo predloži v končno rešitev.

Vrh tega je zbornica rešila več prošenj.

V. seja dne 28. januarja 1898.

Posl. dr. Žitnik je nujno predlagal, naj se izvoli odsek 9 členov, kateri naj sestavi udanostno adresno cesarju povodom petdesetletnice njegovega vladanja.

Za nujnost predloga so govorili poslanci dr. Žitnik, baron Schwegel in dr. Tavčar, potem pa je dr. Žitnik v daljšem utemeljeval svoj predlog.

Posl. grof Barbo je poročal o združitvi selske občine Brusnice v dve samostojni občini, oziroma glede izločitve katasterskih občin Gorenja Orehovica in Polhovica iz selske občine Brusnice ter ustanovitvi teh katasterskih občin kot samostojna selska občina in predlagal, naj se predloženi zakonski načrt odobri. — Sprejeto.

Posl. Višnikar je poročal o proračunu pokojninskega zaklada za l. 1898. Proračun izkazuje potrebščine 34.357 gld., pokritje znaša 10.697 gld., torej je primanjkljaja 23.660 gld., kateri je pokriti iz deželnega zaklada.

Posl. dr. Žitnik je poročal o podporah za šolske zgradbe in je predlagal, naj se iz deželnega zaklada za leto 1898. podeli podpore za sledeče šolske zgradbe: Erželj 400 gld., Budanje 300 gld., Trava 800 gld., Kočevska Reka 500 gld., Stari Breg 200 gld., Osilnica 400 gld., Fara 400 gld., Loški Potok 500 gld., Raka 500 gld., Primskovo 500 gld., Iška vas 500 gld., Orehek 400 gld., Vodice 400 gld., Suhor 200 gld., skupaj 6000 gld. Dalje je predlagal, naj se prošnja občine Črni vrh odkloni.

Posl. Hribar je poročal o logaškem vodovodu. Pojasnil je obširno in temeljito vso zadevo in predlagal: „Občinama Gorenji in Dolenji Logatec dovoli se poleg že v XIII. seji dne 13. febr. 1895. l. obljubljene podpore 10.500 gld. za razširjeni načrt vodovoda še nadaljni prispevek 4500 gld., torej skupno 15.000 gld., ki se izplača občinama v 1898. l. 10.000 gld. in v 1899. l. 5000 gld., ako bo visoko c. kr. kmetijsko ministertvo prispevalo za ta vodovod s 50% cele potrebščine“.

Posl. dr. Majaron je poročal o nakladi na najemščino od stanovališč v Novem mestu in je predlagal: „V mestni občini Novo mesto se za leto 1899. do vštetelega leta 1908 dovoljuje pobiranje 4% naklade na najemščino od stanovališč na ta način, da se ta naklada ne pobira od letnih najemščin pod 24 gld. in od najemščin za stanovališča c. in kr. oziroma c. kr. častnikov, dočim je od vseh drugih najemščin za stanovališča plačevati na leto po 4 kr. od vsacega najemninskega goldinarja“.

Posl. Lenarčič je poročal o preložitvi okrajne ceste Sv. Peter-Trnovo mej Globovnikom in Knežakom. Vrh tega je zbornica rešila več prošenj.

Politični pregled.

Štajerski deželni zbor. Nemški nacionalci so gospodarji štajerskega dež. zbora in izkoriščajo svojo moč v polni meri. Sprejeli so predlog, naj se proglase jezikovne naredbe za nezakonito. V dotično razpravo je posegel tudi rektor graškega vseučilišča dr. Thaner na način, kateri je obudil občno ogorčenje. Slovenski poslanci so nacionalcem dvakrat štreno zmešali. Ker nacionalci niso hoteli poštene volilne reforme, so slovenski poslanci in nemški konservativci pri dotični razpravi zapustili dvorano in isto tako so storili pri razpravi o predlogu, naj ima dež. zbor pravico, razveljaviti mandate tistih poslancev, kateri nastopijo abstinenco. Ta predlog je bil naperjen proti Slovincem.

Koroški deželni zbor. Pri razpravi o normalno šolskem zakladu se je unela šolska debata, v katero je posegel tudi slovenski poslanec Grafenauer, kateri je prav krepko zagovarjal slovenske zahteve glede šolstva na Koroškem.

Istrski deželni zbor. Kar se godi v istrskem dež. zboru, je uprav nečuveno. Galerija demonstruje proti slovanskim poslancem na vse možne načine in laški poslanci jej pomagajo. Laška večina je tudi sklenila, da je italijanščina izključni razpravni jezik dež. zbora, vsled česar se slovanski poslanci več ne udeležujejo sej.

Šlezjski deželni zbor. Slovanski poslanci šlezjski so stavili predlog, naj se izvoli posebna komisija, da določi, kako naj se uredi jezikovne razmere v Šleziji. Nemška večina je predlog odklonila, vsled česar so slovanski poslanci izstopili iz deželnega zbora.

Položaj je še vedno jako nejasen. Vlada se trudi na vse možne načine, da zadovolji Nemce, ali ti se kar ne udajo. Stari liberalci bi se še, toda za njimi stoje nacionalci, teh pa se liberalci bojé. Vlada namerava po končanem zasedanju dež. zbora češkega izdati najprej nove jezikovne naredbe, potem pa sklicati drž. zbor na 10. dan meseca marca, ako se bodo z jezikovnimi naredbami zadovoljili tako Čehi kakor Nemci. Če pa se izkaže, da na mirno zborovanje drž. zbora ni misliti, se utegne zgoditi kaj nepričakovanega. Prijavljajo se že glasovi, kateri pravijo, da odstopi Gautschevo ministertvo, da sestavi novo ministertvo bivši češki namestnik grof Thun in da se državni zbor razpusti.

Francija. Obravnava proti Zoli še vedno ni končana. Ker sodišče ničesar ne pripusti, kar bi moglo spraviti resnico glede Dreyfussa na dan, so obravnavo spremljajoči pojavi postali že dosti zanimivejši, kakor obravnava sama. Sedaj je očitno, da so monarhisti prouzročitelji velikega gibanja proti Zoli, židom, Dreyfussu itd. ter da delajo s tem na obnovitev monarhije.

Strah na razpotju.

(Povest iz 17 stoletja, spisal Moric Zvonik.)

(Dalje.)

IV.

Za časa naše povesti obstalo je svetokriško „mestno“ starešinstvo iz dvanajstih mož, katerim je predsedoval debeluhasti župan Trobec. Mesto ni bilo v tistem času nič manjše od današnjega; nekateri celo trde, da je bilo večje od današnjega, ki ima vso obrtnijo v rokah dveh čevljarjev in dveh mizarjev. Križanom sedanjim je pa največji ponos lesena tabla, pribita na „mestnem“ trgu, na kateri stoji v dveh jezikih zapisano: „Mesto Sv. Križ“.

Živahno je bilo posvetovanje v starešinski hiši, in kmalu bi si bili segli v lase očetje starešini, ker se niso mogli zjediniti, kako naj se dostojno pošast kaznuje zaradi krivic, ki jih je prizadjala pri razpotju v nočnih urah. Naposled so se venderle zjedini in obsodili hudobo, naj se priveže na klop pred „mestno“ hišo, vsak navzočih gledalcev pa ji mora naštetih petnast palic na zadnjo plat.

„Mestni“ birič Čaven (to ime ni bilo pravo, ker je bil namreč nenavadne velikosti, so mu vsi dejali Čaven) bil je oduren grd človek, velik kakor žrd. Kadar so otroci jokali, strašile so jih matere, da jih bo Čaven vzel — in otroci so se hitro zbal in utihnili. Kadar je bilo treba katerega zvezati in v ječo potisniti, je ta posel opravljal — kar stari svet pomni — birič Čaven; njemu je zaupal oče Trobec več, nego desetim drugim.

„Hudnik naj ga vzame, še župana tacega, ki naklada toliko posla le name.“

Še ponoči mi ne dá miru, ta spak županski!" Tako se je jezil berič Čaven pozno v noč, ko jo stražil zaprto hudobo in presneto je zmrzeval v veži, kjer so bila vsa okna pobita in je burja pihala od vseh strani in iz vseh kotov nanj.

Ker se je Čaven toliko bal strahov, kakor lanskega snega, ali kakor krvavega stegna, prišlo mu je na misel, naj bi se zavlekel v izbo, kjer je hudoba zaprta, da bo varen vsaj pred mrazom. Odpre vrata in stopi natihoma v izbo.

"U-uj, v takih zanjkah pa še nisem bil, vrag naj me vzame da ne, da bi le še zdravo kožo mogel izvleči iz te presnete temnice. Birič-hudič pomagaj mi, da uidem iz te peklenke beznice!" Tako je zamrmrala pošast v meniški halji, stoječa v temnem izbinem kotu.

Našemu biriču se je glas znan dozdeval, zatoraj se je ohrabil in dejal: "Ti capa bradasta, sama si kriva; ali je potreba, da te moram stražiti in zmrzovati na mrazu celo ljubo noč!"

Hipoma vrže pošast meniško halja in ponarejeno kozlovsko brado raz sebe in se da biriču izpoznati rekoč: "Ne bodi hud name brat-birič, da samo burke uganjam na tem svetu in Bogu dneve kradem, drugega nič; vreden nisem, da se imenujem tvojega brata!" (Konec prihodnjic.)

Domače in razne novice.

(Vladika Strossmayer.) največji sin jugoslovanskih narodov in jeden največjih duhov devetnajstega veka, veliki dobrotnik hrvatski in iskren prijatelj in podpornik slovenskega naroda, slavil je 16. t. m. vzlic visoki starosti zdrav in krepak šestdesetletnico svojega mašništva.

(Dijaški izgredi v Ljubljani.) V ponedeljek in v torek so se primerile večje rabuke mej slovenskimi in nemškimi visokošolci. Povod rabukam so dali nemški dijaki, kateri so ljubljansko prebivalstvo in zlasti slovenske visokošolce na vse možne načine dražili in izzivali. Dež. predsedništvu priporočamo toplo, naj razpusti društvo „Carniola“, katero itak nima drugega namena, kakor izzivati slovensko prebivalstvo in ki je že milijonkrat prekoračilo svoj delokrog.

(Narodni dom v Gradcu.) Graški občinski svet se jako boji Slovencev. To dozazuje soglasna sprejetev predloga, s katerim izreka občinski svet deželnega glavnega mesta Gradec odločen protest, da bi se kršilo „narodno posestno stanje“ graških Nemcev, bi se motil narodni mir ter bi se po nepotrebnem izzivalo skoraj izključno nemško prebivalstvo. Zato izreka občinski svet odločno in upravičeno upanje, da ne bo nikogar v Gradcu, ki bi dal svoje posestvo slovenskim stremljenjem na razpolago. — No, vse kričanje in vse soglasje ne bo pomagalo Nemcem prav nič, ko nabere graški Slovenci za svoje namene dovolj denarja.

(Vipavci pred sodiščem.) Zadnja deželnozborska volitev na Vipavskem, pri kateri je bil izvoljen poslanec J. Božič, je bila jako razburjena. Posebno katoliška stranka je bila jako živahna. No, te dni so imeli nekateri njeni pristaši priliko, da so zagovarjali pred sodiščem svojo navdušenost. Bivši župan Simon Brajdič, Janez in Martin Skapin, France Počkaj, France Brajdič in Frančiška Skapin so sedeli na

zatožni klopi, obtoženi hudodelstva poskušene uboja in telesne poškodbe, nagovarjanja k uboju in nagovarjanja h krivemu pričanju. Pristaš narodne stranke Janez Žgur z dvema prijateljema je šel vino kupovat v vas Griže. Na potu so jih napadli zavratno s kamenjem Mart. in Jan. Skapin, France Počkaj in France Brajdič; pobili na tla Janeza Žgurja in ranili jednega izmed njegovih sodrugov, ki sta k sreči stekla in ušla pravi pravcati toči kamenja, katero so metali nanje gori omenjeni štirje. Janez Žgur je dobil štiri smrtne rane na glavo, polno manjših ran po telesu in zgubil 5 zob. Ko je Žgur pal, prihiteli so k njemu, tolkli ga s kamenjem v roci in suvali s čevlji. Našuntal je omenjene štiri bivši župan Simon Brajdič. Pri obravnavi so obtoženci razun Simona Brajdiča priznali svojo krivdo. Zanimivo je bilo izpovedanje priče Franceta Seražina, ki je mej drugim rekel: „Mi katoličanje smo dobro vkup držali“; karakterizoval je tudi dobro ondašnjega župnika s sledečimi besedami: „Naš župnik nam je očital, da smo slabi katoličanje, ker mu nismo preskrbeli „lona“ za vas Griže in je moral zato vso stvar odstopiti okr. glavarstvu“. Iz vse obravnave je bilo jasno videti, kako premišljeno so izvedeli „svoje plemenito dejanje katoličanje“. Poslali so jednega na stražo, da bi jim vendar ne ušli Vipavci, pristaši narodne stranke, katerih naj bi bilo prišlo 8 v Griže agitirat za svojo stranko. No, in ko so zagledali omenjeno trojico, Janeza Žgurja in njegova spremljevalca, obsuli so jih s kamenjem. Obtoženi so bili vsi obsojeni, namreč Simon Brajdič na 7 mesecev, Janez Skapin na 6 mesecev, Martin Skapin na 4 mesece, France Počkar na 4 mesece, France Brajdič na 10 tednov, Frančiška Skapin pa vsled krivega pričanja na 4 tedne težke in s posti poostrene ječe. To so sadovi klerikalnega fanatizma, ki v svojem „boju za pravico in resnico“ ne prezira tudi najpodlejših sredstev, sredstev zavratnega uboja.

(Tragedija na Proseku.) Minolo soboto zvečer se je pripeljala na Prosek neka gospodična Voz je pustila pred hišo okr. zdravnika Bechtingerja. Vstopila je v hišo in vprašala po zdravniku. Navzoči zdravnik iz Nabrežine jej je povedal, da dr. Bechtinger še ni prišel domov, da pa mora priti takoj. Gospica ga je naprosila na to, naj pove Bechtingerju, da ga pričakuje v gostilni „Pri konjiču“. Dr. Bechtinger je res prišel kmalu za njo. Po kratkem pozdravu sta odšla na cesto. Razgovarjala sta se mej seboj jako živahno. Nakrat je gospodična izvlekla iz žepa mal samokres ter je ustrelila na zdravnika. Ko se je zgrudil na tla, ustrelila je vanj še parkrat. Dr. Bechtinger je sicer težko ranjen, ali zdravniki se nadejajo, da okreva. Gospodična je mej zmešnjavo zbežala proti Sv. Križu, kamor so jej sledili orožniki, jo tudi dohiteli ter odveli zopet na Prosek na orožniško postajo, kjer je prenočila. Drugi dan v nedeljo so jo preveli v zapor v Trst. Imenuje se M. Ilovar.

(Roparski umor.) Blizu Sarajeva, a v neposredni bližini postaje Čevljanović se je dogodilo 4. t. m. grozno zločinstvo, radi katerega sta izgubila menda dva Slovenca svoje življenje. Oglarja Anton Malovec in Janez Strle, rodom baje iz Kranjske, sta dobila tistega dne pri gozdni upravi v Sarajevu denarje za prodano blago. Malovec je dobil 70 gld., Strle pa 20 gld. V soboto, 5. t. m. so našli oba tik železnične proge ubita in oropana. Glavi sta imela popol-

noma razbiti. Doslej so zaprli sumljiva kmeta, brata Herič.

(Ljubezen — bolezen.) Pred sodiščem v Trebizнду se je vršila nedavno obravnava proti 98letnemu trgovcu, moslemimu Abdiju, katerega je privela nesrečna ljubezen tako daleč, da je umoril svojo ženo, od katere je bil ločen, in svoj vtor, mlado, lepo sosedo Guličar, ki ga ni hotela uslišati. Abdi je skesan priznal svoj čin in obsojen je bil na 15 let težke ječe. — No, zaljubljeni Metuzalem ne boče imel preveč časa, razmišljati svojo nesrečno ljubezen, saj ga bo menda prej rešila „zadnja ljub'ca, bela smrt“.

(Mater ustrelil.) Na Dunaju v Währingu je ustrelil 10leten deček, sin železniškega sprevodnika Markovca, svojo mater s staro puško, o kateri nihče ni vedel, da je že dolgo nabita. Deček je ustrelil prej s puško že neštetokrat, rabivši papirnate kapice. Nakrat pa se je stara puška v istini sprožila.

(Roparski umor na Dunaju.) Na Dunaju se je dogodil v torek opoludne nečoven umor Trgovski pomočnik Ivan Mayer, kateri je životaril brez službe, je umoril ženo svojega dobrotnika, Ano Wlezek ter odnesel hranilnično knjižico z 210 gld. 50 kr. in 36 gld. v gotovini. Karol Wlezek, soprog Ane Wlezek, je bil nabiralec naročnikov za neko knjigarno in kot tak je pomagal tudi Mayerju iz zadrege, dal mu je čisto kaj zaslužka ter mu kupil novo obleko; sploh ga je izdatno podpiral. Toda nevrjetno moralno pokvarjeni človek mu je poplačal vse dobrote s tem, da mu je ubil ženo in odnesel denar. Roparja so zaprli, še predno se je izvedel njegov čin. Napil se je skoro do onemoglosti ter v svoji pijanosti po gostilnah razgrajal. Ker je priznal, da je Karol Mayer ter je bilo znano, da je vzel od doma utež neke stare ure, s katero je ženo ubil, in katero je pustil poleg nje, kjer so našli tudi hranilno knjigo pri njem, bilo je jasno, da je on morilec.

(Nohti v izpoznanje značaja.) Kakor so nekateri filozofi sklepali po pisavi, očeh, hoji itd. na značaj človeka, tako tolmačijo nekateri celo po nohtih, kakšnega karakterja so posamezniki. Tako se trdi, da imajo pesniki in pisatelji podolgate, gladke nohte. Miren in zvest človek pa ima plošnate, a dolge nohte, dočim so nohti osornega človeka navadno plošnati in kratki. Nohti svetlo rožnate barve pomenjajo veliko srčnost. Trde in grbave nohte pa imajo togotni ljudje.

(Novo vrsto zavarovanja) je odredilo društvo „San“. Oni, kateremu se dogodi kaka nesreča, da postane za službo nesposoben, dobi takoj polovico zavarovane svote z izkaznico, da prejme pozneje še drugo polovico. Za to vrsto zavarovanja treba bode plačati samo dva odstotka več.

(Najbogatejša cerkev na svetu) je brezdvomno cerkev „Trinity Church“ v New Yorku. Ona premore 10 milijonov dolarjev. Pred dvesto leti je namreč dobila ta cerkev od angleške vlade malo vreden kos zemlje, kateri pa je sedaj središče trgovstva v New Yorku, kar prinaša seve obilo lepega dobička. Cerkev svoj denar dobro vporablja. Sezidala je že veliko kapel ter podpira 24 ubožnih cerkvenih občin v New Yorku.

(Hitro si je vedel pomagati) neki mehikanski minister, kateri ni mogel odpreti blagajne, baš ko je rabil zelo nujno neki dokument, katerega je imel v blagajni shranjenega. Skočil je k telefonu ter zahteval, naj mu ravnateljstvo kaznilnice takoj pošlje najročnejšega tatu, kateri ima že prakso v odpiranju blagajnic. Kmalu sta orožnika pripeljala glasovitega tatu, kateri je kakor strokovnjak samo obrnil ključ, in blagajna je bila odprta. Pripomnil je še, da bi „tako podrtino odprl tudi brez ključa“.

(S 66. leti mati.) Gospa William Gil-livray, stanujoča v Torontu v Ameriki, je povila deklico. Žena je stara 66 let, nje mož pa 78. To poroča „Glas naroda“, Ta „raca“ je pač ameriška!

(Slepar v mašniški obleki.) V Gentu v Belgiji se je neki Campana oblekel v mašniško obleko in je v spremstvu nekega Elementa nabiral milodare za neko po- božno kooperativno društvo, katerega načrt je blagoslovil celo sv. oče sam. Goljufa sta že nabrala okolo 4000 frankov, ko ju je začela zasledovati policija. Campana je izginil še o pravem času. Njegovega sprem- ljevalca pa je zasačila policija.

(Velezanimiva sodna obravnava) se je vršila pretekle dni v Oaklandu v Kali- forniji. Zatoženec, tožnik, velika večina prič in en odvetnik, M. Roland Grandy, so bili gluho. V sodni dvorani je vladal naj- večji molk, ker se je govorilo le z gesti- kulacijami. Ubogi sodniki, ki so morali slediti tem debatam!

(Kanaški v Angliji.) Neki francoski list pripoveduje, da razprodajo v Angliji vsako leto nad 400.000 kanaškov, kateri stanejo približno milijon goldinarjev. An- glija sama vzredi vsako leto 300.000 ka- narčkov, drugih 100.000 pa jih dobi iz Nem- čije in drugod.

(Speča deklica.) V Nedingenu pri Wittembergu vzbuja v zdravniških krogih veliko zanimanje neka deklica, katera spi baje že 166 dni. Histerično bolnico je pre- gledalo veliko zdravniških kapacitet, katere menijo, da dekcle ne bo živelo. Dihanje in tok krvi sta popolnoma normalna. Tudi život je še tak, kakoršen je bil, le trebuh je popolnoma upadel. Mej boleznijo se je dvignilo dekcle dvakrat na postelji, a je takoj padlo zopet nazaj. Da je deklica vsled te čudne bolezni znatno shujšala, je umevno.

(Kdor dolgo kašlja, dolgo živi.) Pred kratkim je umrl v Parizu 105 let stari Viktor Baillot, kateri se je bojeval v bitki pri Waterloo. Vrli junak je že leta 1815. na pljučni tuberkulozi opasno obolel, in ko je štel 22 let, je bila njegova bolezen že tako razvita, da je moral ostaviti vo- jaško službo. A vendar se je njegovo stanje zopet izboljšalo, da se je lahko bojeval v zadnji Napoleonovi bitki. Bil je jako hraber. Vse njegove želje pa so se združevale v tem, da bi dobil kdaj križec častne legije. A Napoleon pa je pozabil nanj. Baillot je kašljal in kašljal, toda umreti ni hotel, dokler ne dobi križca. Čakal je dolgo. sled- nič ga je vendar pričakal. Podelil mu ga je pred 2 leti predsednik Faure. Od tedaj pa se je slabšalo, njegovo stanje in pred kratkim je umrl.

(Policaj roparski morilec.) V Parizu so zaprli bivšega policijskega nadzornika Rodeaua, ki je umoril, zadavil in postrelil izredno veliko število deklet. Star je 44 let.

S čim si nadomestimo bobovo kavo?

(Članek, važen za vsako gospodinstvo.)

(Konec.)

Edini kavini surogati, kateri zdravju najbolj prija, so oni iz cereali, kateri se sedaj pripravljajo na ta način, da se oprži ječmen, še rajše pa sladje. Ječmen spremeni se vsled sladnja tako, da se jeden del skroba, kateri se nahaja v njem, spremeni v skrobni sladkor, (dextrin); ta se v vodi razpusti in je lahko prebavljiv. Vsi ti preparati so pa imeli to slabo stran, da je imel njihov po- livek ali ukus po moki, ali je bil sladak, zopern, ali pa grenak in žarek, tako, da niso bili niti sami, niti zmešani z bobovo kavo za trajno uživanje; to najdemo še dandanes pri vseh sladnih kavah, katere sestojijo le iz navadno žganega sladja ali iz praznega ječmena. S tem se toraj ni nič napredovalo. Vse drugače je pa to pri znani Kathreinerovi sladni kavi, s katero smo dobili še le sladno kavo v pravem pomenu besede. Ta je brez vseh dosedaj navedenih slabih strani. Naj- važnejše pri pripravljanju te kave je pa to, da se je posrečilo dati ječmenu, kateri se na poseben način sladi, s pomočjo nekega izvlečka, dobljenega izkavinega zrna, ukus in voj bobove kave. S to, na Kathreinerov način pripravljeno sladno kavo dosegel se je v istini proizvod, s katerim se ne more nobeden dosedaj znani primerjati in čegar

polivek ima popolnoma okus po bobovi kavi, ne pa, da bi imel pri tem tudi one, zdravju škodljive lastnosti te kave. Če nalijemo Kathreinerovo kavo v čašico, je ta po vonju, barvi in okusu tako izrecno podobna bobovi kavi, da se, če prilijemo mleko in nadrobimo kruh, komaj spozna kak razloček.

Že več slavnih kemikov in higijenicov, kakor n. pr. gospodje profesorji tajni svetnik pl. Pettenkofer, pl. Ziemsen, pl. Virchow, pl. z Ary, dr. m. Mannsfeld, prof. dr. Hoffmann i. dr. analizovalo je, da bi proučili sestavo, ta Kathreinerov preparat. Zadnji ga je pre- iskaval znani higijenic prof. dr. F. Hueppe iz Prage. Preiskave so pokazale, kar bi uteg- nilo tu ravno najbolj zanimati, da znaša vsebina duškovih snovij ali sadlinskega be- ljaka 9.31% do 10.81% in ekstrativnih, toraj redilnih snovij 44.67% do 55%. Preparati so nadalje popolnoma prosti tujih in škod- ljivih sestavin. Ta kava je posebno z ozirom na to, da ima v sebi mnogo beljaka, kateri se rad razpušča, masti, mnogo izlečka in posebno veliko srobotnega sladkorja, vsega ozira vredno redilno sredstvo, tako, da se še ta lastnost pridružuje že itak povoljnemu vplivu te kave na naše živce. V nasprotju z bobovo kavo pojavlja se takoj pričetkom dobrodejni in krepilni učinek in nič ni ču- titi one oslabelosti in omahnosti. Pred vsem ni nikakega slabega vpliva na prebavljanje, tako, da se ta preparat, ne glede na druge prednosti, kot nadomestilo bobove kave pri- poroča vsakemu, posebno pa otrokom, ble- dičnim deklicam in slabotnim ženam.

Če je pa vsled večletne navade težko opustiti bobovo kavo in pričeti piti sladno kavo, tedaj pokaže se sladna kava kot naj- izvrstnejša primes, ker napravi v večji mno- žini vsled svojega dobrega ukusa bobovo kavo želodcu priključljivo in deloma od- strani škodljive lastnosti. Kathreinerova kava se torej tudi v tej smeri toplo priporoča. Tudi otrokom je mlečna hrana, če se ji primeša sladna kava, prijetnejša in jim tudi bolj ugaja.

Z vsakega stališča je toraj jasno in razvidno, da se je v Kathreinerovi sladni kavi našlo dolgo zaželjeno nadomestilo, kakor tudi najboljša primes za bobovo kavo, ka- tera je največjega higijeničnega pomena za one slojeve našega ljudstva, kateri si služijo svoj kruh z rokami in sicer ne le kakor živilo, ampak tudi kakor hrana.

Loterijske srečke.

Gradec,	5. februarja.	19,	68,	62,	49,	85.
Linc,	12. februarja.	65,	71,	62,	67,	29.
Brno,	9. februarja.	79,	70,	46,	89,	12.
Dunaj,	5. februarja.	42,	21,	64,	86,	17.
Trst,	12. februarja.	1,	75,	27,	56,	55.
Praga,	16. februarja.	78,	64,	86,	51,	55.

Tržne cene v Ljubljani

19. februarja 1898.

	gl.	kr.		gl.	kr.
Pšenica, hktl.	12	80	Špeh povojen, kgr.	—	70
Rež,	8	80	Surovo maslo, „	—	85
Ječmen, „	6	80	Jajce, jedno . . .	—	3
Oves, „	6	50	Mleko, liter . . .	—	10
Ajda, „	8	60	Goveje meso kgr.	—	64
Proso, „	7	50	Telečje „ „	—	60
Koruza, „	6	50	Svinjsko „ „	—	66
Krompir, „	2	80	Koštrunovo „ „	—	40
Leča, „	12	—	Piščanec . . .	—	50
Grah, „	12	—	Golob . . .	—	18
Fižol „	10	—	Seno, 100 kilo . . .	—	196
Maslo, kgr.	—	94	Slama, „ „	—	178
Mast, „	—	70	Drva trda, 4 metr.	—	7
Špeh svež, „	—	66	„ mehka, 4 „	—	5

Preklic.

Podpisani sem okoli začetka me- seca decembra 1897 v gostilni gosp. Frana Janežiča, posestnika v Mlinšah, gospoda Fran Janežiča in njegovo so- progo gospo Jožefo Janežič in sploh to občespoštovano rodbino z ostudnimi iz- razi žalil.

Vsled tega izrekam tukaj javno, da so bili vsi moji izrazi neupravičeni in odkritosrčno obžalujem, da sem to storil ter preklicujem vse svoje tedanje navedbe; tudi potrdim, da je bila po- polna resnica vse, kar je g. Damijan Pohlin trdil, da sem govoril.

V Mlinšah, dne 18. januarja 1898.

Lovrene Prestar
posestnik v Mlinšah.

Mestna
hranilnica ljubljanska
obrestuje
tudi nadalje hranilne vloge

po 4%

brez odbitka novega
rentnega davka.

Sadna drevesa

naprodaj vsake vrste
jabolka, hruške, češnje, češplje,
orehi, divji kostanji in pritlikovalci
po jako znižani ceni.

Jakob Pintar

sadjerejec

pri Sv. Tomažu pri Škofji Loki.